

Nooit eerder heb ik zo duidelijk ervaren hoe de computer kan helpen bij het oplossen van een didactisch probleem als bij 'Lees het zelf'...

De negatieve invloed op een didactisch principe bij computergebruik ontdekte ik in 2005 bij het maken van een computerspel bij 'Zeggen wat je Ziet', het oefenboek voor leren pictolezen. We werden gedwongen namen te kiezen voor het meisje en de jongen. Waarschijnlijk weet niemand het meer, maar in de oorspronkelijke versie van 'Zeggen wat je Ziet' (SLO, 1992) werd het geven van een naam aan de jongen en het meisje overgelaten aan de leerkracht. Dit had een didactische reden: je koos een naam die geen van je leerlingen had want dat zou verwarrend kunnen zijn voor de leerling met die naam. ZML leesdidactiek tot op de bodem! Maar bij de computerversie 'Kijken en Kiezen' kon dat niet meer. Een computer wil vaste data, zeker in die tijd. En dus moesten de jongen en het meisje een vaste naam krijgen. We kozen voor de klankzuivere namen Miep en Joop. De kans dat een van de leerlingen deze naam zou hebben was niet zo groot. Dat was dan weer een voordeel.¹

Bij het ontwikkelen van *Lees het zelf* deed ik een nieuwe ontdekking. Opeens zag ik hoe met dit computerspelletje het probleem kon worden opgelost van de open lettergreep. Het probleem was altijd dat je bij deze woorden de klinkers opeens anders moest verwoorden dan hoe je ze had aangeleerd: spa, la, tafel. De klankgebaren konden vanaf dat moment immers niet meer behulpzaam zijn.

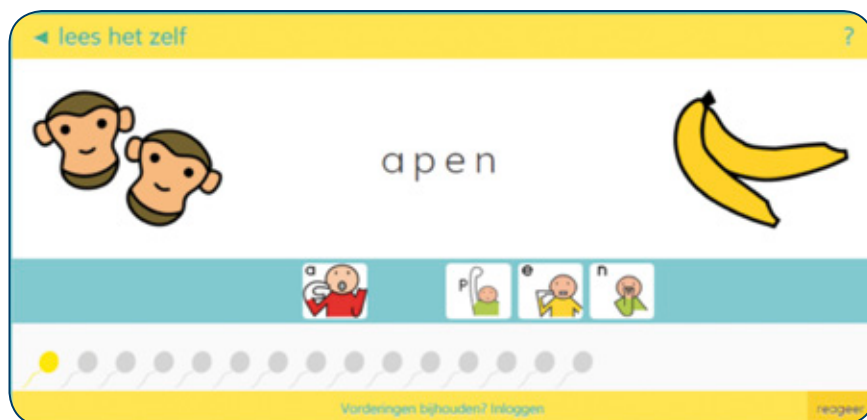
Terzijde: Vanuit de methodiek *Lezen moet je dóén* leer je dat er woorden zijn die je wel met klankgebaren kunt maken (de klankzuivere woorden) en woorden die je niet met de klankgebaren kunt maken, de zogenaamde SPA-woorden.²

En nu opeens werd het mogelijk om ook dit onderdeel van de methodiek te visualiseren!

In *Lees het zelf* gebeurt dat door in de instructiebalk het klankgebaar van de aa te tonen zonder het tweede handje. En door vervolgens dit gebaar aan de klank

van de open a te koppelen. Het tweede handje is eraf! Oeps, nogal luguber. Dat kun je toch zo niet verkopen aan een kind? Dus vertel maar aan je leerling dat dit tweede handje in de mouw verstopt zit.

Je ziet dus een a en je hoort de aa. De kleur van het afgebeelde gebaar blijft die van de lange klank. Ook dát werkt als een visuele ondersteuning. En je zult zien: het werkt echt!³

En daar gaat het om in de didactiek. Dat je trucjes bedenkt waar geen reële uitleg mogelijk is en dat die trucjes helpen.

In *Lees het zelf* hoeft de leerling dit onhandige gebaar niet zelf te maken, maar hij ziet het met eigen ogen in de instructiebalk. Dank je wel computer dat je het probleem van de open lettergreep zo simpel hebt weten op te lossen.

En nu maar wachten op het eerste wetenschappelijk onderzoek naar dit effect.

¹ Inmiddels is het boek opnieuw uitgegeven, nu met Miep en Joop in de hoofdrol. *Zeggen wat je ziet*, 2013, www.lezenmoetjedoen.nl

² De SPA-woorden worden behandeld in *Lezen wat je kunt, deel C*, www.lezenmoetjedoen.nl

³ Dankzij het Hermen J. Jacobsfonds is dit leesspel nu voor iedereen gratis beschikbaar: www.leeshetzelf.nl